

Gary Cordner, AnnMarie Cordner and Dilip K. Das

URBANIZATION, POLICING, AND SECURITY. GLOBAL PERSPECTIVES

Wyd. CRC Press – Taylor & Francis Group,
Boca Raton – London – New York 2010, 461 s.

Geneza recenzowanej książki łączy się z 14. Doroczną Konferencją International Police Executive Symposium (IPES)¹, która obradowała w 2007 r. w Dubaju pod generalnym hasłem „Urbanizacja i bezpieczeństwo”². Dotychczasowe konferencje IPES – każdorazowo organizowane w konwencji czterodniowego programu merytorycznego – odbywały się w Ameryce Północnej, Europie oraz w Azji. W 2001 r. miejscem ósmej konferencji IPES była Polska, a roli gospodarza podjęła się Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie³. Wybrane referaty z poszczególnych konferencji są publikowane w formie książkowej⁴ bądź zamieszczane w czasopiśmie *Police Practice & Research: An International Journal* (PPR), integralnie związanym z działalnością IPES.

Redaktorzy recenzowanej książki (Gary Cordner, AnnMarie Cordner and Dilip K. Das) w opracowaniu zatytułowanym „Wstęp: Policing i urbanizacja” podkreślają, iż konferencja w Dubaju zgromadziła 175 uczestników z ponad 40 krajów, reprezentujących zarówno przedstawicieli kierowniczych struktur policyjnych, jak i zainteresowanych badaniami nad policją przedstawicieli jednostek naukowo-badawczych. Obrady toczyły się w ramach dwóch sesji plenarnych oraz 17 panelowych. W sumie wygłoszonych zostało 68 referatów i innych prezentacji. Wymienieni wyżej redaktorzy tomu wyselekcjonowali do publikacji tylko 24 referaty, które

-
- 1 IPES jest organizacją non–for–profit założoną w 1994 r. przez Profesora Dilipa Das z USA, pełniącego funkcję jej prezydenta. Główną inicjatywą tej organizacji są doroczne międzynarodowe konferencje, z udziałem czołowych przedstawicieli organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz środowisk uniwersyteckich, dotyczące najistotniejszych kwestii związanych z szeroko rozumianym funkcjonowaniem policji.
 - 2 Zob. E.W. Pływaczewski, Sprawozdanie z 14. Dorocznej Konferencji IPES nt. "Urbanizacja i bezpieczeństwo" (Dubajj, Zjednoczone Emiraty Arabskie, 8–12 kwietnia 2007 r.), *Prokuratura i Prawo* 2008, nr 4, s. 169–173.
 - 3 The eighth International Police Executive Symposium (IPES), Annual Meeting. *Corruption: A Threat to World Order*, Higher Police School in Szczytno, Mai 27–30, 2001.
 - 4 Zob. np. Materiały z Konferencji w Szczytnie: *Policing Corruption. International Perspectives*. Edited by Rick Sarre, Dilip K.Das and H.J. Albrecht. Rowman & Littlefield Publishers, INC. Lexington Books, Lanham – Boulder – New York – Oxford 2005.

– jeszcze przed poddaniem ich rygorom recenzyjnym – zostały odpowiednio uzupełnione i skorygowane.

Redaktorzy książki syntezująco prezentują główne problemy urbanizacyjne współczesnego świata w trzech płaszczyznach. Po pierwsze, porównują poziom populacji zamieszkującej obszary miejskie w 17 państwach w latach 1950 i 2005. Okazuje się, iż największy wzrost w tym zakresie odnotowały kraje afrykańskie, tj. Kamerun (wzrost o 484%), Nigeria (353%) i Uganda (346%), najmniejszy zaś – USA (26%), Australia (15%) i Wielka Brytania (14%). Polska, ze wskaźnikiem wzrostu na poziomie 61%, plasuje się w środkowej części tabeli. Z państw europejskich znacząco wyróżnia się Bośnia i Hercegowina, która ze wskaźnikiem 234% odbiega od umiarkowanego na ogół poziomu wzrostu populacji miejskiej w krajach europejskich. Stanowi to o pewnej specyfice krajów bałkańskich, gdyż wskaźniki w Słowenii (149%) i Serbii (154%) również od tego poziomu wyraźnie odbiegają. Po drugie, została też porównana gęstość zaludnienia na tysiąc mil kwadratowych w tych samych 17 państwach. Zdecydowanie najniższe wskaźniki odnotowane zostały w Australii (7,0), gdzie 88% populacji zamieszkuje w miastach, Kanadzie (9,0) oraz Rosji (21,8), najwyższe wskaźniki wykazały zaś Indie (851,0), Wielka Brytania (639,4) oraz Pakistan (523,3). Polska ze wskaźnikiem 320,0 znalazła się w kategorii krajów o stosunkowo wysokim poziomie gęstości zaludnienia pomiędzy Ugandą (299,2) i Nigerią (361,1). Wreszcie po trzecie, wskazany został poziom urbanizacji – w tych samych porównywalnych latach – w 10 największych aglomeracjach miejskich na świecie. O ile w 1950 roku tylko dwa miasta (Nowy York i Tokio) przekraczały liczbę 10 milionów mieszkańców, to w 1975 r. było ich już trzy, w 2005 – 19, natomiast w 2025 roku liczba – ta według prognoz demograficznych – wzrośnie do 27.

Porównanie lat 1950 i 2005 wykazało też przesunięcia w rankingu najbardziej zaludnionych światowych metropolii: w 1950 r. były to w kolejności: Nowy York, Tokio, Londyn, Paryż i Szanghaj, w roku 2005 bezapelacyjnym liderem jest Tokio (35,327 mln), za którym uplasowały się Mexico City (18,735), Nowy York (18,732) Sao Paulo (18,353) i Mumbai (18,202). Owa dynamiczna urbanizacja otwiera szereg nowych możliwości w sferze gospodarczej. Nie sposób jednak nie dostrzec wielu jej negatywnych konsekwencji, wśród których Autorzy „Wstępu” wskazują w szczególności alienację, różne przejawy społecznej dezorganizacji, w tym chaos oraz przestępczość. Szczególnie trudne wyzwania o charakterze ekonomicznym i społecznym, łącznie ze sferą bezpieczeństwa i porządku publicznego, stoją przed krajami afrykańskimi i azjatyckimi, które doświadczają wyjątkowo dynamicznego, a przy tym niekontrolowanego wzrostu urbanizacji.

Redaktorzy książki dokonali merytorycznego podziału jej treści na trzy części. W części pierwszej (Urban Security Problems) zawarte zostały opracowania nawiązujące do problemów związanych z bezpieczeństwem w środowisku miejskim w ta-

kich krajach, jak Kamerun (opracowanie Davida K. Chiabi pt. Urbanizacja i przestępczość w Kamerunie), Uganda (Beniamin Namanya: Urbanizacja i przestępczość w mieście Kampala), Serbia (Zelimir Kesetovic: Urbanizacja, policing i bezpieczeństwo w Serbii), Rosja (Yakov Gilinskiy: Urbanizacja i bezpieczeństwo w Rosji), Polska (Emil W. Pływaczewski i Wiesław Pływaczewski: Determinanty przestrzenne przestępczości w Polsce⁵), Pakistan (Fasihuddin: Problemy związane z narkotykami w Peshawarze), Republika Południowej Afryki (Cornelis J. Roelopse: Przestępczość zorganizowana w RPA), Azerbejdżan (Fazie Guliyev i Orkan Dadashov: Przestępczość zorganizowana i bezpieczeństwo w Azerbejdżanie), Indie (Adki Suren: Administrowanie ruchem osobowym w Hyderabadzie) oraz USA (Michale Doyle: Masowa ewakuacja z miast w USA).

Przeгляд treści wymienionych wyżej opracowań prowadzi do wniosku, iż prezentują one w zasadzie problemy tych krajów, które – z wyjątkiem USA – znajdują się w okresie mniej lub bardziej zaawansowanej transformacji politycznej i gospodarczej, której charakter i reperkusje uzależnione są od ich statusu jako krajów rozwijających się lub rozwiniętych. Oczywiście inne problemy mają kraje afrykańskie przechodzące transformację postkolonialną, inne zaś występują w krajach, które w przeszłości były mniej lub bardziej związane z obozem socjalistycznym pod hegemonią byłego ZSRR. Szczególnie niepokoić mogą sygnały płynące z Rosji, gdzie – jak podkreśla Profesor Y. Gilinsky – władza i pieniądze skoncentrowane są wokół bardzo wąskiej grupy osób, a proces demokratyzacji jest mocno spowolniony. Obrazu tego dopełnia wysoki wskaźnik przestępczości, w tym szczególnie zabójstw, szeroko rozwinięta korupcja i różne formy przestępczości zorganizowanej. Obywatele niechętnie proszą o pomoc policję, której reakcje są na ogół dalekie od ich oczekiwań⁶.

W szerszym zakresie do problematyki przestępczości zorganizowanej nawiązują C.J. Roelopse z perspektywy RPA oraz Fazie Guliyev i Orkan Dadashov w nawiązaniu do sytuacji w Azerbejdżanie. Pierwszy z wymienionych Autorów ukazuje proces systematycznego rozwoju tej kategorii przestępczości podczas okresu transformacji, zainicjowanego w 1990 r. Miało wówczas miejsce zaabsorbowanie działaniami reformatorskimi: poczynając od osłabienia rygorów segregacji w 1990 r. za rządów F.W. Klerka poprzez formalną, a później definitywną likwidację apartheidu (wybory parlamentarne w 1994 r. zapoczątkowujące prezydenturę Nelsona Man-

5 W opracowaniu tym na tle doświadczeń międzynarodowych zaprezentowane zostały polskie dokonania związane z realizacją strategii zapobiegania przestępczości przez kształtowanie bezpiecznej przestrzeni. Problematyka ta od 2001 r. jest przedmiotem badań prowadzonych przez pracowników Zakładu Prewencji Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, podejmujących interesujące działania wdrożeniowe we współpracy z miejscową Komendą Policji (m.in. zrealizowany w 2003 r. nowy projekt miejscowego parku, co w konsekwencji wyeliminowało występujące dość nagminnie drobne przestępstwa i wykroczenia).

6 Szeroko na ten temat w polskiej literaturze – zob. K. Laskowska, Rosyjskojęzyczna przestępczość zorganizowana. Studium kryminologiczne, Temida 2, Białystok 2006, s. 65 i nast.

deli). Rozpoczęły się również procesy społecznego pojednania z przeszłością związane z działalnością Komisji Prawdy kierowanej przez Biskupa Desmond Tutu. Wszystko to w znacznym zakresie „zneutralizowało” działania policji, co automatycznie spowodowało gwałtowny wzrost przestępczości zorganizowanej, zarówno o charakterze transgranicznym, jak i z udziałem zamieszkujących RPA przedstawicieli innych nacji.

Według danych policyjnych na terenie RPA działa ponad 240 syndykatów przestępczych, zwłaszcza z udziałem Chińczyków, Rosjan i Nigeryjczyków⁷, specjalizujących się głównie w wymuszeniach pieniędzy na tzw. ochronę, oszustwach, handlu ludźmi⁸, różnych formach przemytu oraz porwaniach dla okupu. Wprawdzie – jak podkreśla C.J. Roelopse – na odcinku kontroli przestępczości zorganizowanej RPA jest sygnatariuszem różnego rodzaju umów i konwencji o charakterze regionalnym, kontynentalnym oraz wypracowanych przez ONZ, jednakże podejmowane w tym zakresie przedsięwzięcia są hamowane brakiem skutecznych reform policji, wszechobecną korupcją oraz szczególnie wysokim poziomem tradycyjnej przestępczości, zwłaszcza z użyciem przemocy⁹, co powoduje koncentrację większości działań policji na tym właśnie odcinku.

Na marginesie warto nadmienić, iż w latach 2003–2004 problematyka korupcji z perspektywy RPA i Polski była przedmiotem porównawczego projektu badawczego pod hasłem “Corruption within the Criminal Justice System: A comparative study of Poland and South Africa as societies in transition” z udziałem Katedry Prawa Karnego Uniwersytetu w Białymstoku oraz UwB oraz Institute for Human Rights and Criminal Justice Studies Uniwersytetu Technikon S.A. w Johannesburgu¹⁰. Przeprowadzone badania i dyskusje potwierdziły niejako eksponowaną w polskim piśmiennictwie hipotezę, iż zasada demokratycznego państwa prawnego została wprowadzona zbyt wcześnie w procesie przekształceń, i że praworządność, w jakiej została wprowadzona w krajach postkomunistycznych, dostarczyła właściwej przestrzeni dla korupcji¹¹.

7 Zob. np. The South African Institute of International Affairs, *Crime As Business, Business As Crime: West African Criminal Networks in Southern Africa*, Johannesburg 2002. Por. też E.W. Pływaczewski, *Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji nt. Przestępczość i jej zwalczanie przez policję i społeczności lokalne w państwach w okresie przemian*, Johannesburg, 30 VIII–1 IX 2000, *Państwo i Prawo* 2001, nr 4, s. 110 i nast.

8 Szerzej na temat tego procederu w ujęciu międzynarodowym – zob. *Global Trafficking in Woman and Children*, Edited by Obi N.I. Ebbe and Dilip K. Das, CRC Press – Taylor & Francis Group, Boca Raton – London – New York 2010.

9 RPA ma jedno z najwyższych na świecie wskaźników na 100 tys. mieszkańców w zakresie zabójstw rozbojów i zgwałceń.

10 Koordynatorami tego projektu ze strony RPA byli dr Duxita Mistry i profesor Anthony Minnar, ze strony polskiej zaś piszący te słowa. Finalnym efektem projektu były 3 międzynarodowe konferencje (jedna na Uniwersytecie w Białymstoku oraz dwie na Uniwersytecie Technikon S.A. w Johannesburgu).

11 Dowodził tego A. Czarnota, *Dwa wymiary poskomunistycznej transformacji i panowanie (złego) prawa. Esej na pograniczu socjologii i teorii prawa, (w:) Z zagadnień współczesnych społeczeństw demokratycznych*, red. nauk. Adam Jamróz i Stanisław Bożyk, Białystok 2006, s. 13 i nast.

Z kolei Fazio Guliyev i Orkan Dadashov sygnalizują problemy związane z procesem przekształceniowym i sytuacją geopolityczną w Azerbejdżanie. Ten kraj boryka się z problemami charakterystycznymi dla społeczeństw postkomunistycznego okresu transformacji (wyzwania związane z rozwojem ekonomicznym i modernizacją – m.in. wzrost liczby pojazdów mechanicznych generujący problemy związane z bezpieczeństwem ruchu drogowego), walczy też – głównie jako kraj tranzytowy – z przemysłem narkotyków na zachód, a ponadto jest uwikłany w spór graniczny z Armenią¹². Azerbejdżan jest również konfrontowany z atakami terrorystycznymi (m.in. związanymi z działalnością ugrupowań separatystycznych) i przestępczością zorganizowaną. Warto jednak zaznaczyć, iż pierwszy dekret Prezydenta mający na celu zwiększenie efektywności zwalczania przestępczości, w tym przede wszystkim jej najgroźniejszych przejawów, został uchwalony już 9 lipca 1994 r.

Drugą część recenzowanej książki, która poświęcona została różnym formom działań policji (Police Responses), otwiera inspirujące opracowanie Christine Nixon (Reforming Policing in Victoria, Australia), która prezentuje m.in. nowy sposób zarządzania strukturami policyjnymi, w tym także identyfikowania i rozwiązywania bieżących problemów na styku policja – obywatel. Już w czasie obrad w Dubaju powstała wątpliwość, czy prezentowany przez Panią Komisarz Nixon model (tzw. „*conversational mode*”) jest formą feministycznego zarządzania policją, czy też tylko kolejnym przykładem skutecznego menagmentu, wynikającego z Jej 29-letniego doświadczenia zawodowego.

Kolejne dwa opracowania oscylują wokół problematyki związanej z funkcjonowaniem policji oraz nowymi możliwościami rozwiązywania problemów w relacji policja–społeczeństwo i inne instytucje. Autor pierwszego z nich, Amos Oyesoji Aremu (Urbanization and Community Policing in Nigeria) sygnalizuje palącą potrzebę zmiany mentalności i podejścia policji do nowych wyzwań związanych z dramatycznym wzrostem urbanizacji w Nigerii w ostatnich kilku dekadach. W szczególności chodzi o proces szkolenia nowych kadr policyjnych, w którym dotychczas akcentowano głównie przyswajanie pewnego kwantum wiedzy oraz osiągnięcie umiejętności o charakterze technicznym. Z kolei Branislav Siminovic i Uros Pena, reprezentujący Republikę Serbską, wskazują w swoim opracowaniu (Policing Multiethnic Societies) na palącą potrzebę budowania zaufania społecznego do policji, w której powinni być reprezentowani przedstawiciele różnych grup etnicznych, zwłaszcza reprezentujący mniejszości narodowe. Policja bowiem ciągle boryka się tam ze spuścizną poprzednich dekad, tj. czasu socjalizmu oraz okresu jej zaangażowania w konflikcie bałkańskim.

12 Jest on tak nabrzmiały, że władze UEFA uznały, iż Armenia i Azerbejdżan nie powinny wystąpić w tej samej grupie eliminacyjnej piłkarskich mistrzostw Europy EURO 2012, których gospodarzami będą Polska i Ukraina.

W innych opracowaniach autorzy podejmują takie zagadnienia, jak „Urbanizacja, bezpieczeństwo i prawa człowieka” (Carmen Lee Solis i Patricia L. Gatling z USA), „Policja wobec protestów w mieście Nowy York” (Alex S. Vitale), „Przebiegłość miejska i ściganie karne w Słowenii” (Gorazd Mesko, Darko Mawer i Ines Klinkom), „Współpraca policyjna w międzynarodowym ściganiu przestępczości narkotykowej w Ameryce Północnej” (Chantal Perras z Kanady) oraz „Wymiana informacji pomiędzy policją i służbami wywiadowczym” (Katheleen M. Sweet).

Z perspektywy bieżących i przyszłych problemów społecznych w naszym kraju bardzo interesujące refleksje zawiera opracowanie Alexa S. Vitale. Autor podkreśla potrzebę rozwijania nowych taktyk i technik policyjnych w odniesieniu do zdarzeń o charakterze protestów, demonstracji i rozruchów, które – jego zdaniem – w ciągu ostatnich 10–20 lat rozwinęły się zarówno ilościowo, jak i uległy poważnym zamianom jakościowym, wykazując obecnie znaczny stopień „skomplikowania”. M.in. opisane zostały działania Wydziału Policji Nowego Yorku w 2004 r. w czasie Konwencji Krajowej Republikanów, na której Partia ta dokonała aktu re-nominacji George’a W. Busha jako swojego kandydata do wyborów prezydenckich. Konwencja przebiegała w atmosferze licznych protestów w pobliżu centrum konferencyjnego, co wymagało połączenia skutecznej kontroli policji z poszanowaniem praw demonstrantów w zakresie gwarantowanej im konstytucyjnie swobody wypowiedzi i wolności zgromadzeń.

Warto też zwrócić uwagę na ciekawe przemyślenia Ch. Perras, która z perspektywy Ameryki Północnej zauważa, iż niezależnie od formalnych porozumień, umów i konwencji dotyczących ścigania przestępczości narkotykowej na płaszczyźnie międzynarodowej, szczególnie istotną rolę odgrywają jednak relacje interpersonalne między zaangażowanymi w tę działalność przedstawicielami różnych służb operacyjnych oraz ich nieformalne ustalenia. Znakomitym tego potwierdzeniem na gruncie europejskim może być działalność Środkowoeuropejskiej Akademii Policyjnej, skoncentrowanej na szkoleniu doświadczonych kadr policyjnych z ośmiu państw tego regionu (tj. Austrii, Czech, Niemiec, Polski, Słowacji, Słowenii, Szwajcarii i Węgier), wyspecjalizowanych w zwalczaniu wyższych form przestępczości¹³.

Trzecia część książki zawiera sześć opracowań dotyczących prywatnego sektora bezpieczeństwa. W pierwszym z nich Margaret York (USA) porusza kwestie związane z partnerstwem publiczno–prywatnym w Los Angeles. Problemy bezpieczeń-

13 Bliżej zob. E.W. Pływaczewski, Główne założenia i efekty działalności Środkowoeuropejskiej Akademii Policyjnej, (w:) Aktualne problemy prawa karnego, kryminologii i penitencjarystyki. Księga ofiarowana Profesorowi Stefanowi Leleentalowi w 45 roku pracy naukowej i dydaktycznej, Łódź 2004, s. 235 i nast.; tenże, Nowe perspektywy międzynarodowej współpracy policyjnej na przykładzie Środkowoeuropejskiej Akademii Policyjnej (MEPA), (w:) Policja w Polsce. Stan obecny i perspektywy, praca zbiorowa pod redakcją A. Szymaniaka i W. Ciepeli, Tom II, Poznań 2007, s. 39 i nast.

stwa z perspektywy USA w zupełnie innym wymiarze prezentują Gary R. Scheibe i Elizabeth H. McConnell, odnosząc je – w aspekcie bezpieczeństwa morskiego – do portu w Houston jako węzła multimodalnego i obiektu zagrożenia terrorystycznego po zamachach z dnia 9 września 2001 r. O prywatnym sektorze bezpieczeństwa w Bośni i Hercegowinie piszą Dusko Vejnovic, Veribor Lacic i Milene Sukman.

Kolejne dwa opracowania omawianej części nawiązują do sytuacji w RPA, zarówno w odniesieniu do prywatnego sektora bezpieczeństwa (P.J. Potgieter), jak i ochrony osób (Johan Ras). P.J. Potgieter wywodzi, iż prywatny sektor bezpieczeństwa w RPA ostatnich 15 latach zyskał mocno na znaczeniu w związku z brakiem sukcesów w zakresie kreowanej przez rząd polityki zapobiegania i kontroli przestępczości. Sektor ten boryka się jednak z różnymi problemami, do których przede wszystkim trzeba zaliczyć przestępstwa popełniane przez jego pracowników, protesty pracowników dotyczące warunków pracy oraz akty przemocy kierowane wobec nich ze strony uzbrojonych przestępców, jak również luki w zakresie szkolenia i regulacji prawnych¹⁴. J. Ras skoncentrował się zaś na prywatnej ochronie osób (*body guarding*), która w RPA jest zdecydowanie bardziej rozwinięta niż w wielu innych krajach, zwłaszcza wśród zamożnych i prominentnych ludzi biznesu, celebrytów oraz innych osób o wysokim statusie finansowym. Autor widzi konieczność profesjonalizacji tej sfery działania i prezentuje podjęte w tym zakresie przedsięwzięcia, a ponadto wskazuje na możliwości „zagospodarowania” ochroniarzy w sferze turystycznej, co znacznie rozszerzyłoby możliwości bezpiecznego zwiedzania RPA, zwłaszcza przez zagranicznych turystów.

Omawianą część książki i zarazem jej warstwę merytoryczną zamyka opracowanie Julii Davidson i Eleny Marttelozzo z Wielkiej Brytanii poruszające wiodące kwestie i wyzwania w odniesieniu do urbanizacji i bezpieczeństwa. Ten stan rzeczy, niezależnie od podstawowych problemów związanych z zaopatrzeniem w wodę, żywność, energię i katastrofalnym wpływem tych zmian demograficznych na środowisko, będzie przekładać się na wzrost przestępczości i innych patologii społecznych. Dotyczy to zwłaszcza krajów Trzeciego Świata, gdzie na przedmieściach będą nadal powiększały się już istniejące ogromne dzielnice nędzy. Trafna jest konstatacja, iż problematyka ta powinna być poddana głębszym analizom ze strony takich organizacji, jak ONZ czy Międzynarodowe Stowarzyszenie Szeffów Policji. Wypada jednak przypomnieć, że istotne działania w tym zakresie ze strony ONZ podjęte zostały już na III Międzynarodowym Seminarium Komisji ds. Zapobiegania Przestępczości i Sprawiedliwości Karnej, które odbyło się w Wiedniu w dniu 28 listopada 2006. Wspomniana Komisja przygotowała specjalny dokument stanowiący

14 Problematyka ta coraz częściej wchodzi do programów międzynarodowych konferencji kryminologicznych. Zob. np. E.W. Pływaczewski, Sprawozdanie z 20. Dorocznej Konferencji Australijskiego i Nowozelandzkiego Stowarzyszenia Kryminologii nt. Kryminologia – budowanie mostów (Adelaide, 23–26 IX 2007), Państwo i Prawo 2008, nr 7, s. 123.

reasumpcję diskutowanych zagadnień, obejmujący szerokie spektrum postulatów ukierunkowanych na zapobieganie przestępczości i reakcję wymiaru sprawiedliwości na przestępczość w miastach (łącznie z działalnością gangów) oraz na podniesienie skuteczności zwalczania seksualnego wykorzystywania dzieci¹⁵.

Swego rodzaju pocieszeniem zarysowanego wyżej „czarnego scenariusza” co do spodziewanych konsekwencji postępującego procesu urbanizacji w zakresie przestępczości i innych zjawisk kryminogennych na świecie może być przykład Zjednoczonych Emiratów Arabskich, które pod względem wskaźników przestępczości plasują się zdecydowanie poniżej średniej w skali międzynarodowej¹⁶. Mogłoby to stanowić o negatywnej weryfikacji swego rodzaju stereotypu kryminologicznego o istnieniu – potwierdzanych na ogół badaniami – związków między procesami industrializacji, urbanizacji i ruchami migracyjnymi. Podejmowane są też kolejne, sprawdzone już wcześniej, pozytywne inicjatywy mające na celu zmniejszenie zanieczyszczenia aglomeracji miejskich spalinami pojazdów mechanicznych. Przykładowo w 2007 r. w Sztokholmie zaczął działać system elektronicznego naliczania myta za wjazd do centrum. Polega to na tym, że kamery fotografują numery rejestracyjne aut, a komputery naliczają należność do 20 koron. Tym samym ruch samochodowy w centrum Sztokholmu zmniejszył się o 22%, a zanieczyszczenie powietrza o 14%. W Europie podobny system działa już z Londynie¹⁷. Wypada zaznaczyć, iż system tego rodzaju od wielu już lat działa w Singapurze, gdzie dodatkowo na zakup samochodu uzyskać trzeba specjalne – obciążone wysoką opłatą – zezwolenie.

Lektura recenzowanej książki nie pozostawia wątpliwości co do prognozy, iż postępujące procesy urbanizacji będą w coraz większym stopniu generować poważne wyzwania w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa w większości krajów na świecie, co w konsekwencji przesądza o zakwalifikowaniu tego problemu jako szczególnie istotnego w płaszczyźnie międzynarodowej. Pozostaje wyrazić nadzieję, iż podjęte już w tym zakresie działania będą konsekwentnie kontynuowane a zarazem pojawią się nowe, wspomagające je inicjatywy o wymiarze zarówno lokalnym, regionalnym, jak i międzynarodowym. Konieczność działań o takim charakterze znakomicie uzasadniają opracowania zamieszczone w recenzowanej książce, która – poza środowiskiem akademickim – powinna także stać się przedmiotem zainteresowania zarówno krajowych, jak i międzynarodowych gremiów politycz-

15 The UN Commission of Crime Prevention and Criminal Justice: Crime prevention and criminal justice responses to urban crime, including gang-related activities, and effective crime prevention and criminal justice responses to combat sexual exploitation of children. E/CN.15/2007/CRP.3.

16 Wskaźnik najcięższych gatunkowo przestępstw (zabójstwa, zgwałcenia, poważne napaści) waha się w granicach od 0,5 do 1 na 100 tys. mieszkańców, przy średniej międzynarodowej od 4 do 6. Przykładowo w 2006 r. wskaźnik zabójstw z premedytacją w Dubaju wyniósł 1,4 na 100 tys. mieszkańców (średnia międzynarodowa 4); wskaźnik napaści (akty agresji fizycznej) kształtował się na poziomie 27 na 100 tys. mieszkańców, podczas gdy w innych krajach liczba ta waha się w granicach od 500 do 1000; kradzieże z użyciem przemocy (odpowiadające naszymm rozbojom) wyniosły 13,6 na 100 tys. mieszkańców (średnia międzynarodowa wynosi 350). Zob. E.W. Pływaczewski, Sprawozdanie z 14. Dorocznej Konferencji IPES..., s. 170.

17 Zob. M. Rybarczyk, J. Kowalska-Iszkowska, Mrowiska się duszą, Newsweek z 17.08.2007 r., s. 31.

nych, w których gestii leży kreowanie odpowiednich w tym względzie strategii oraz wpływ na ich skuteczną realizację.

Emil W. Pływaczewski